

خط پهلوی

خط پهلوی یا دبیره پهلوی یا دبیره پارسی میانه نام یک دسته کلی از خط‌های است که برای نوشتن زبان‌های پارسی میانه یا پهلوی آشکانی (پارتی) به کار می‌رفته‌اند. این خطوط از خط‌های مستقل‌اند و تماماً این خط‌ها ریشه در خط آرامی دارند. این خط پهلوی مثل خط آرامی از راست به چپ نوشته شده‌اند. خط پهلوی یکی از دشوارترین و پیچیده‌ترین خط‌های دنیا بشمار می‌رود. این خط در کاملترین شرایط دارای ۲۲ حرف می‌باشد. در تمام گونه‌های خط پهلوی وجود دارد و وجود هنر وارش در نوشته‌هاست. هنر وارش که به صورت هنر وارش و صورت‌های مشابه دیگر هم در زبان فارسی آمده است. به این معنی است که در نوشتن متن‌های پهلوی گاه کلماتی را به زبان آرامی می‌نوشتند اما در هنگام قرائت فارسی می‌خواندند. مثلاً 'ملک' می‌نوشتند و در هنگام گفتار 'شاه' می‌خواندند.

خط پهلوی خطی بی‌انجام به شمار می‌رود. اتصال چند حرف به یکدیگر باعث شایستگی و جمود حروف به حرفی دیگر می‌شود. به سبب خطی بی‌انجام این خط برای ثبت دقیق اصوات مفید نبود و نمی‌توانست باعث اشتباه قرائت شود. از طرف دیگر اوستا به زبان اوستایی بود که در آن زمان یکی از زبان‌های مهم بود. از این رو در زمان ساسانیان برای نوشتن اوستا خط اوستایی از روی خط پهلوی کتابت و بدیع شد.

زرد

نام زرد بازمانه Azarke استانی به معنی "گذاری" و شرح و بیان است. معنی اصلی زرد احتمالاً "توضیح" است. زرد تفسیر بهلوی است که در عهد ساسانی بر اوستا نوشته اند. امروزه زرد گذارش اوستا است به زبان بهلوی. زرتشتیان معتقدند که اوستا و زرد هر دو از آسمان نازل شده اند. از دیرزمان پس از اصطلاح "اوستا" و "زرد" و پازند به جای یکدیگر بکار رفتند و نویسندگان کتب بهلوی اوستا را غالباً پیری متن اصلی و زرد را در مورد ترجمه و تفسیر آن به بهلوی به کار بردند و ولی گاهی هم این دو اصطلاح را با هم خلط کرده اند.

پازند

پازند در اصطلاح یعنی ثبت تلفظ کلمات زبان بهلوی با خط اوستایی. در لفظ دیگر پازند زبان بهلوی بدون هزوارش است. هزوارش خفای که در متون بهلوی بوده بیرون آوردند و به جای آنها لغات پارسی گذاشتند و توان آن را واسطه ای میان زبان بهلوی و فارسی دانستند. گمان می رود که پازند نویسی در زمان خسرو انوشیروان ساسانی در قرن ششم توسط موبد موبدان آزاد شاه پیر نوشته های دو قرن قبل زرد انجام شده باشد و مقادیری زرد جدید (تفسیر جدید) نیز به آن اضافه شده باشد.

تلفظ کلمات